

ומה על הארנונה?

מקומיות כמו קריית גת ועכו להשלים את סכומי הארנונה החסרים, ניתן היה אכן לטעון כי זהו צעד בעל מאפיינים 'חברתיים', אך המציאות היא שמאז שנת 2002 קיצצה המדינה בתקציב הסיוע שלה לרשויות המקומיות בשיעור של למעלה מ-20%.

ומהי התוצאה של הקיצוץ בסיוע המדינה מחד ותקנות הארנונה מאידך? התוצאה ישירה היא פגיעה ברמת השירותים אותם מספקות הרשויות בהן אחוז מקבלי הבטחת ההכנסה הנו גבוה. כך למשל נפגעת יכולתן של רשויות אלה לתקצב שעות הוראה נוספות למוסדות החינוך שבאחריותן. התופעה הזו היא חמורה במיוחד מפני שדו"ח של מרכז 'אדווה' מציג עד כמה משמעותיות הן שעות אלו בסך כל שעות ההוראה אותן מקבל כל תלמיד. אותו דו"ח מראה גם כמה משמעותי הפער בין מספר שעות ההוראה הנוספות שמתקצבות רשויות מבוססות לבין מספרן ברשויות המקומיות המוחלשות – תלמיד ברשות מקומית מבוססת מתקצב בכ-10% יותר שעות הוראה מאשר תלמיד ברשות מקומית מוחלשת. אין פלא אם כן שברשויות המוחלשות אחוז הזכאים לתעודת הבגרות נמוך בהשוואה לרשויות המקומיות המבוססות.

הנה כי כן מהלך המשקף לכאורה "חמלה" כגון ההנחה בתשלום הארנונה (למרות שבפועל "החמלה" הזו מתאפשרת לא מכיסה של המדינה אלא כאמור על חשבונן של הרשויות...) ושבתווח הקצר מקטין הוצאות למקבלי הבטחת ההכנסה ומאפשר לעמוד בנטל הכלכלי היום יומי, מביא הן ליצירתו של דור המשך לעוני והן להגדלת הפערים בין רשויות מבוססות לחלשות. אין לנו צורך בכלכלת שוק "עם חמלה". כלכלה כזו מגדילה את הפערים בין העשירים לעניים תוך הגדלת התלות של האחרונים בראשונים ובמוסדות המדינה. יש לנו צורך ביצירת הזדמנויות שוות לכולם: הגדלת הנגישות המקצועית של קבוצות חלשות לתעשיות מתקדמות, השקעה במערכות החינוך של המגזרים המוחלשים, סיוע של המדינה לרשויות חלשות בתקצוב שעות הוראה נוספות ומניעת כל מהלך של הפרטה במערכת החינוך אשר יגדיל את הפער בין בתי ספר החזקים לחלשים ויגדיל את יתרונם של אלו שזכו להיולד למשפחות ש"יש להן" המתגוררות ברשויות מקומיות "שלא חסר להן".

:: יואב שמוחי

עם תחילת כהונתה של הממשלה הנוכחית הודיעו ראש הממשלה ושר האוצר על כך שהממשלה תנהיג כלכלת שוק חופשי ותמשיך את הרפורמות במשק (ביטוי מקביל למושג 'הפרטה'), אך תעשה זאת עם יותר 'חמלה' מאשר קודמתה. לעיתים קרובות משמעותה של 'חמלה' הוא המשך ניהול מדיניות חברתית-כלכלית המגדילה את הפערים בחברה הישראלית, תחת כסות 'חברתית' לכאורה. דוגמה טובה לכך הנה מדיניות גביית הארנונה אותה כופה המדינה על הרשויות המקומיות.

תקנות ההסדרים במשק המדינה התשנ"ג (1993) קובעות כי על כל רשות עירונית להעניק הנחה של 70% בארנונה למי מתושביהן המוגדרים כמקבלי הבטחת הכנסה. במבט ראשון נראית החלטה זו כהחלטה 'חברתית' המיטיבה עם אלו שאין להם ומקלה על התנהלותם הכלכלית. מבט שני כבר יאפשר לזהות את אלו שישלמו את מחיר ההחלטה – הרשויות המקומיות כמובן ובמיוחד הרשויות המקומיות שבהן אחוז מקבלי הבטחת הכנסה גבוה – אלה הם בעיקר עיירות הפיתוח, הישובים הערביים, הערים המעורבות והישובים החרדיים. השוואה בין שלוש רשויות מקומיות בעלות מספר תושבים זהה בקירוב יכלה ללמד אותנו על התמונה לאשורה: בגבעתיים, עיר של 48,700 תושבים, ומתוכם זכאים כ-0.4% להבטחת הכנסה. בעיר קריית גת בה מתגוררים 47,600 תושבים זכאים להבטחת הכנסה כ-4.1%, כלומר פי 10 מאשר בגבעתיים. בעיר עכו, 'עיר מעורבת', בה מתגוררים ערבים ויהודים, המצב אף קשה יותר – כ-5.8% מתושבי העיר זכאים להבטחת הכנסה (כל אלה על פי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2006). במידה שהמדינה הייתה מסייעת לרשויות

במידה שהמדינה הייתה מסייעת לרשויות מקומיות כמו קריית גת ועכו להשלים את סכומי הארנונה החסרים, ניתן היה אכן לטעון כי זהו צעד בעל מאפיינים 'חברתיים'.

התופעה הזו היא חמורה במיוחד מפני שדו"ח של מרכז 'אדווה' מציג עד כמה משמעותיות הן שעות אלו בסך כל שעות ההוראה אותן מקבל כל תלמיד

יואב שמוחי הוא חבר בקהילת 'קמה' בבאר שבע ותלמיד במחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן גוריון בנגב